

ELZETT

1973 JAN 9

Budapest közepe a Vörösmarty tér. Orfisi kör Budapest határa, ennek közepén kicsiny kör a Vörösmarty tér. Akárhonmét jövünk vagy kocszunk a város belseje felé, el kell ide érkezni. Ha idejutottunk, megilletődöttén vesszük észre, hogy e szép város centrumában vagyunk és tiszteletünk jeléül akarva, nem akarva megcsináljuk azt a pirouettet, amelyet a közlekedési körforgalom szabott meg. Jó emlékeztető az idegeneknek is, akik tájékozódási pontul használják ezt a helyet, ahová ha elértek, már otthon érzik magukat.

Ezt a város közepét természetes módon alakította ki a fejlődés. A régi időben itt ért véget a belváros, amelyet akkor még egyszerűen: Városnak hívták. A Váci utca torkolatánál állt az idevezető Váci-kapu. A Harmincad utcánál volt a Várház. Ezen a területen kezdődött el II. József idejében, 1780 táján az új városépítkezés. Később, II. Lipót tiszteletére, Lipótvárosnak nevezték el, a nevet másfél századig viselte.

Az óváros és újváros találkozásánál alakult ki a meg-növekedett Pest városának közepén ez a szabálytalan négyszög alakú tér, a Vörösmarty tér, mely ma is őrzi formáját.

A teret eredetileg sétatérnek hívták, mert hajdanában es-ténként, amíg a Váci-kaput be nem zárták, ide jártak ki az ifjak sétálni hölgyekkel.

A napóleoni időben, 1809-ben, egész Bécs a kettős városban — Pest-Budán kevesebb menedéket. A pesti polgárság

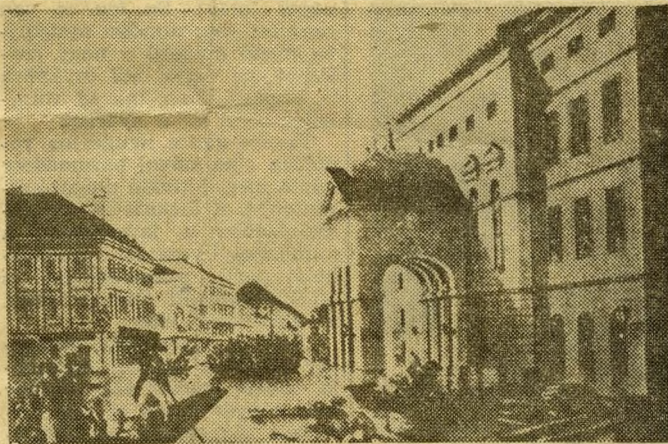
Pest-Buda történetéből: a Vörösmarty-tér

ebben az időben soha nem remélt pénzforgalomnak lehetett tanúja. Előkelőnek érezte magát. Ennek maradó emléke a „pesti nagy théâtreum” vagy a Játékszin „A nemzet pallérozódására, boldogulására, dicsőségére” — ahogy ezt az 1808-ban lefektetett alapkő is bizonygatja. Arról azonban nem tudósít a korabeli krónika, hogy „A nemzet pallérozódására” épült théâtreumban csak német nyelven volt szabad színészkedni. A Dunának napkeleti partján épült a mai

Haas-palota helyén álló színház, majd a későbbi Városi színház, melyet 1847-ben borzalmas tűzvész pusztított el. Egyike volt Európa egyik leg-monumentálisabb színházainak.

Az 1867-es kiegyezés után, amikor 1875-ben Ferenc József lányának, Gizellának kislánya született, a Fővárosi Közmunkák Tanácsa a Régi Színházteret Gizella térnek nevezte el.

A millenium évében mozgalom indult, hogy Vörösmarty Mihálynak, a reformkor nagy magyar költőjének szobrot emeljen a nemzet. A tizenkét évig készülő szobor a Gizella téren nyert elhelyezést. Következésképpen a tér nevét Vörösmarty térre kellett változtatni.

Korabeli metszet az 1837-es budapesti árvízről. A kép a víz alatt álló Vörösmarty teret ábrázolja a Theátrummal